

**NUORISOKUOROLAISTEN JA KUORONJOHTAJAN NEGATIIVISET
VUOROVAIKUTUSKOKEMUKSET**

Eveliina Stolp

Proseminarityö

Musiikkikasvatus

7.6.2011

Jyväskylän yliopisto

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO

Tiedekunta – Faculty Humanistinen tiedekunta	Laitos – Department Musiikin laitos
Tekijä – Author Stolp Eveliina Sofia	
Työn nimi – Title Nuorisokuorolaisten ja kuoronjohtajan negatiiviset vuorovaikutuskokemukset	
Oppiaine – Subject Musiikkikasvatus	Työn laji – Level Kandidaatintutkielma
Aika – Month and year Kesä 2011	Sivumäärä – Number of pages 26
<p>Tiivistelmä – Abstract</p> <p>Kuoroharrastus on saanut viime aikoina näkyvyyttä televisiossa ja kuoroharrastuksen myönteisistä vaikutuksista on tehty tutkimuksia. Yksi kuoroharrastuksen parhaimpia, mutta myös haastavimpia, puolia ovat vuorovaikutussuhteet, eikä erimielisyyksiltä aina voida välttyä. Kielteisissä ja epämiellyttävissä kokemuksissa ihminen kokee uhkaa omaa minuuttiaan kohtaan, jolloin hän myös puolustautuu defensesjään käyttäen joko vetäytymällä tai hyökkäämällä.</p> <p>Kuoronjohtajan vastuu kuorosta on suuri ja häneltä vaaditaan erityisiä tiedollisia, taidollisia ja sosiaalisia taitoja. Kuoronjohtajan persoona korostuu ja näkyy kuorosta ulospäin kaikissa sen tekemisissä, eli hän on keulahahmo, joka luo koko kuorolle omannäköisensä profiilin.</p> <p>Nuorisokuoroissa lisämausteen kuoroarkeen antaa laulajien puberteetti ja sen tuomat muutokset sekä nuoren kropassa että ajattelussa. Nuoret ovat herkkiä itseensä kohdistuvasta kritiikistä ja arvostelusta, sillä heidän identiteettinsä on muotoutumisvaiheessa. Ajattelun kehitys ja tunnemyrskyt saattavat taas näkyä aikuisen kritisoimisena, mikä saattaa olla kuoronjohtajalle epämiellyttävää. Kuorolaisille taas kuoronjohtajan vaatimukset esimerkiksi sitoutumisesta harrastukseen voivat olla liian kovat ja se aiheuttaa kapinointia.</p> <p>Kaiken kaikkiaan nuorisokuorojen arjessa liikutaan herkillä alueilla, jolloin suuret tunteet sekä hyvässä että pahassa ovat näkyvillä korostuen. Tutkimukseni tarkoituksena onkin auttaa nuorisokuorojen parissa työskenteleviä ihmisiä huomaamaan ja ymmärtämään mahdollisia ongelmakohtia ja sitä kautta kehittämään toimintaansa -vaikeista asioista on helppo vaieta, mutta kipualueelle astuessaan on helpompi kehittyä uudelle tasolle.</p>	
Asiasanat – Keywords kuoro, kuoronjohtaja, nuoruus, kielteiset tunteet	
Säilytyspaikka – Depository Jyväskylän yliopisto, Musiikin laitos	
Muita tietoja – Additional information	

SISÄLTÖ

1 Johdanto

1.1 Rakkaudesta harrastukseen.....	3
1.2 Aiemmat tutkimukset.....	5

2 Miksi laulamme kuorossa?

2.1 Kuoro yhteisönä.....	6
2.2 Kuoro hyvinvoinnin rakentajana.....	8

3 Nuoruuden haasteet

3.1 Puberteetti ja fyysinen kasvu.....	10
3.2 Identiteetti	10
3.3 Ajattelun kehitys ja tunnemyrskyt.....	11

4 Kielteiset tunteet

4.1 Uhka ja minuuden puolustaminen.....	13
4.2 Defensiiviset tunteet.....	13
4.2.1 Viha.....	13
4.2.2 Pelko.....	14
4.2.3 Kateus.....	15

5 Kuoronjohtaja ryhmänohjaajana

5.1 Mitä kuoronjohtajalta vaaditaan?.....	16
5.2 Kuoronjohtajien monet tyylit.....	18
5.3 Kuoronjohtaja musiikkikasvattajana.....	19
5.4 Kuoronjohtajan luonne ja sosiaaliset taidot	20

6 Päätäntö	22
------------------	----

7 Lähteet	25
-----------------	----

1 JOHDANTO

1.1 Rakkaudesta harrastukseen

Kuoroharrastus on ollut minulle rakas ja olen suhtautunut siihen aina intohimolla. Olen laulanut muutamassa kuorossa ja päässyt kokeilemaan myös johtajan roolia musiikkikasvattajien harjoituskuorossa. Mielenkiintoisin kokemus kuorossa laulamista oli ehdottomasti keväällä 2010 Etelä-Afrikassa osallistuessani yliopiston tummaihoisten kuoroon.

Kuoro on antanut minulle turvallisuuden- ja ryhmään kuulumisen tunteen erityisesti Etelä-Afrikassa, sillä kuoro ajoi kaukana ulkomailla ollessani perheen aseman. Tällainen tunne oli minulle ehdottoman tärkeä, sillä se väkisinikin määritteli minua ihmisenä itselleni positiivisella tavalla - minut hyväksyttiin ja panokseni otettiin ilomielin vastaan. Kuoromaailmaan sopeutuminen on vaatinut minulta itseltäni aina aktiivisuutta, aikaa, sitoutuneisuutta sekä halua olla osa suurta ryhmää, mikä on saanut minut opettelemaan sosiaalisia taitoja. Teinikäisenä kuorossa törmäsin suuren maailman ”pelisääntöihin” liittyen siihen, mitä esim. työyhteisöön kuuluvilta ihmisiltä vaaditaan. Ei minuakaan aina olisi välttämättä kiinnostanut mennä kuoroharjoituksiin perjantai-iltaisina, mutta kaikesta huolimatta menin. Matkan varrella tulin nähneeni niitäkin ihmisiä, jotka eivät olleet valmiita sitoutumaan kuoron vaatimuksiin.

Toinen merkittävä asia kuoroharrastuksessani on tietenkin ollut musiikki. Musiikki kuorossa on itselleni terapeutista ja parhaimmillaan pääsin paljon puhuttuun ”flow-tilaan”, jolloin aika ja paikka unohtuivat ja jäljelle jäi vain musiikki. Musiikki on rentouttanut raskaan viikon jälkeen ja tekemiseen keskittyminen työntänyt huolet ja stressin taka-alalle, eli toisin sanoen tarjonnut pakokeinon arjesta ja koulusta.

Elämä ei aina kuitenkaan ole pelkkää ruusuilla tanssimista ja sen puolen olen nähnyt myös kuoroissa. Esimerkiksi stressaavissa tilanteissa, kuten kuoromatkoilla, viikonlopputreenissä, leireillä tai suuren konsertin lähestyessä tunteet saattoivat kuumeta paineiden alla ja tunnelma kiristyä. Kuorolaisten sisäiset erimielisyydet ovat ajaneet kuoron hajoamisen partaalle.

Kuorolaisena on ollut mukavaa ja jännittävää ottaa siipiensä suojaan uusia kuorolaisia, mutta itse koin myös uusien kuorolaisten tulon kuoroon jonkin verran stressaavana tilanteena. Luonnollisesti kehitys otti muutaman askeleen taaksepäin kun uudet kuorolaiset opettelivat laulamaan kuorossa ja ohjelmistoksi valittiin itselle helppoja ja jo todella tutuksi tulleita kappaleita, mikä taas laskee oman motivaationi tasoa hetkellisesti. Itselläni on ollut onni mukana siinä, että kuoronjohtajinani on ollut osaavia ihmisiä, jotka ovat valmistautuneet aina hyvin harjoituksiin ja osanneet harjoituttaa kuoroa tehokkaasti. Lisäksi heillä on ollut selvät päämäärät ja tavoitteita, mikä on tarkoittanut sitä, että konsertteja ja ulkomaanmatkoja on ollut luvassa säännöllisin väliajoin – tekemisellä on ollut jatkuvasti tarkoitus. Joskus tosin on tuntunut siltä, että tahti on ollut itselle hieman liian kova, jos koulussakin on ollut tiukka jakso meneillään. Harjoituskuorossa taas kuoronjohtajien valmistautumiset ovat olleet vaihtelevia ja osaamisen taso laidasta laitaan, mikä on kuoron luonteelle ominaista. Laulajana se on kuitenkin aiheuttanut turhautumista.

Olen törmännyt kuorotutkimuksiin, mm. Salmenkankaan (2010, 9) mainitsema Stephen Cliftin (2008) johtama tutkimusprojekti kuorossa laulamisen terveydellisistä vaikutuksista, joista on käynyt selväksi kuorotoiminnan positiiviset vaikutukset esim. terveyteen niin fyysisesti kuin psyykkisestikin – olen tästä kaikesta aivan samaa mieltä ja omat kokemukseni puhuvat myös puolestaan. Artikkeleihin ja tutkimuksiin tutustuessani olisin kaivannut myös tietoa kuoroharrastuksen haasteista ja mahdollisista ongelmista, mutta sitä en koskaan löytänyt. Tästä sain idean tutkia nuorisokuoroissa esiintyneitä kielteisiä kokemuksia, sillä mielestäni myös tästä puolesta olisi hienoa olla tietoinen. Mistä mahdolliset negatiiviset kokemukset ovat peräisin ja mistä ne voivat johtua?

Kun päätin tutkia kielteisiä kokemuksia nuorisokuoroissa, painiskelin pitkään omien ajatusteni parissa siitä, etten tiennyt olisiko aihe korrekti ja aiheuttaisiko se jonkinlaista pahennusta. Vaikeista asioista on helppo vaieta ja ne on helppo työntää taka-alalle, mutta toisaalta kipualueelle astuessaan on mahdollisuus kehittää asioita uudelle tasolle, vaikkei se välttämättä helppoa olisikaan. Tätä tutkimusta tehdessäni haluan korostaa ja alleviivata sitä, että tutkimukseni tarkoitus on auttaa kuorojen parissa työskenteleviä ihmisiä, sekä kuorolaisia että kuoronjohtajia, tiedostamaan ja ymmärtämään mahdollisia ongelmia, joita kuorossa saattaa ilmetä ja sitä kautta mahdollisuuden kiinnittää niihin enemmän huomiota. Ehkäpä tämä tutkimus auttaisi eri osapuolia ymmärtämään toistensa tilannetta paremmin.

1.2 Aiemmat tutkimukset

Kuoroaiheisia tutkimuksia on tehty suhteellisen paljon, mutta lähinnä kuoroharrastuksen positiivisista vaikutuksista. Kielteisistä kokemuksista kuoroissa en löytänyt yhtäkään teosta tai opinnäytetyötä, joten tämä tutkimus tulee olemaan ensimmäinen laatuaan. Tutkimukseni tulee keskittymään erityisesti kuoronjohtajan toimintaan ja siitä johtuviin kuorolaisten kielteisiin kokemuksiin. Kuoronjohtajuutta käsitteleviä teoksia ei ole tehty myöskään paljon, mutta aihetta sivutaan ainakin muutamissa käyttämissäni artikkeleissa sekä opinnäytetöissä, mainittakoon niistä Anne Federleyn (2001) pro gradu-tutkielma *Ryhmä kuoroilmaisuuden rakentajana*.

Kirsti Hämäläisen tekemä kouluorkesterinjohtoa käsittelevä lisensiaatintyö *Musiikinopettaja kapellimestarina: kouluorkesterinjohtajan ilmiö- ja toimintakenttää erityisesti asiantuntijuuden rakentamisen perspektiivistä orientoiva käsitteellinen selvitys* on ollut myös suureksi avuksi tässä tutkimuksessa, sillä orkesterinjohtaminen on rinnastettavissa kuoronjohtamiseen. Hämäläinen on kiinnittänyt työssään huomiota orkesterinjohtajan ominaisuuksiin, mikä on ollut avainasemassa omassa työssäni.

Tärkeänä lähteenä pidän myös saksalaisen Günter Kreutzin tekemää tutkimusta negatiivisista kokemuksista kuoroissa, mutta kyseiseltä henkilöltä ei ole vain ehtinyt tulla mitään teosta kirjallisena julkaisuun. Sain kuitenkin sen verran apua, että hän lähetti minulle tekemänsä esitelmän aiheesta. Esitelmä oli hyvin suppea, mutta antoi hieman vihiä siitä, minkälaisia tuloksia omassa tutkimuksessani saattaisi esiintyä.

2 MIKSI LAULAMME KUOROSSA?

Kuoro harrastuksena on noussut tapetille kun televisio-ohjelmat ”Kuorosota” ja ”Suomen paras kuoro” alkoivat pyöriä suomalaisessa televisiossa. Ohjelmat ovat esitelleet kuoroharrastusta hyvässä valossa ja olen aivan varma, että monet ovatkin saaneet ”kuorokärpäsen” pureman. Suomessa toimii arviolta noin 3000 kuoroa (Sulasol 2011), mikä kertoo kyseisen harrastuksen suosiosta. Olen kuullut ulkomailla monesti puhuttavan Suomesta ”kuoromaana” ja oikeastaan silloin vasta tajusin, että niin todella on. Todennäköisesti kuorot ovat olleet niin luonnollinen osa omaa elämääni, etten ole osannut ajatella harrastuksen olevan Suomessa niin erityisen suosittu.

Tässä luvussa aion tarkastella yhteisön olemassaolon ehtoja ja mahdollisia syitä kuoroharrastukselle. Miksi kuorot vetävät ihmisiä puoleensa? Miksi hyvätkin asiat kuorossa saattavat kääntyä itseään vastaan?

2.1 Kuoro yhteisönä

Sanalle ”yhteisö” on olemassa monia merkityksiä sen mukaan, kuka sanaa määrittelee. Voidaan puhua esim. ihmiskunnasta, yhteiskunnasta tai vaikka pienryhmistä, jotka muodostavat yhteisön aatteensa tai vaikka kielensä mukaan. Yhteisyyden perustana voivat olla siis esim. alueelliset, taloudelliset, poliittiset, sukulaisuuteen tai vaikkapa yhteiseen tekemiseen liittyvät seikat. (Lehtonen, 1990, 14–15.) Lehtosen (1990, 30) mukaan yhteisöjen tutkimisen edellytys on se, että ne ovat tarkoituksenmukaisia ja pysyviä, eivätkä satunnaisesti ihmisten mielihalujen pohjalta rakentuvia ja hajoavia muodostelmia. Ideaali yhteisö toimii vapaaehtoisesti, legitiimisesti, demokraattisesti, autonomisesti sekä tasa-arvoisesti.

Yhteisöistä puhuttaessa, on tarkasteltava myös niiden syntymiseen johtuvista syistä. Jo Aristoteles on määritellyt ihmiselle ominaisen laumahengen edistävän onnellisuutta, hyvinvointia ja turvallisuudentunnetta. Kyseisestä ilmiöstä puhutaankin nykyään *sosiaalisena pääomana*, joka pohjautuu siis ihmisen sosiaalisuuteen ja verkostoitumisominaisuuteen. Käsitteen merkitykset ovat muuttuneet tutkijakohtaisesti viime vuosisadan aikana, mutta koen

tämän tutkimuksen kannalta tärkeimmäksi nostaa esille amerikkalaisen sosiologi Putnamin (1993) määrittelyn sosiaalisesta pääomasta. Hänen mukaansa sosiaalinen pääoma tarkoittaa kansalaisten keskinäistä luottamusta, normeja ja verkostoja, jotka parantavat yhteiskunnallista toimintaa. (Hyypä, 2002, 48, 50.)

Ruuskanen (2002, 18) ottaa puheeksi myös sosiaalisen pääoman kääntöpuolen, eli yhteisön sulkeutuneisuuden. Yhteisön jäsenet luottavat toisiinsa vahvasti ja saattavat näin suhtautua epäluuloisesti sen ulkopuolisiin yksilöihin. Tämä heikentää yhteisön uusiutumiskykyä ja myös sitä kautta sen hyvinvointia. Solidaarisuus toisia kohtaan voi kääntyä yhteisöä itseään vastaan. (Ruuskanen, 2002, 18.) Salmenkangas (2010, 46) toteaa tutkimustuloksissaan kuoron muodostuvan joskus liian tiiviiksi yksiköksi, jolloin se sulkee ulkopuolelleen jäseniä. Tällaista hänen mukaansa tapahtuu usein kuorouran alkutaipaleella, tai silloin jos ihminen on ollut kauan kuorosta poissa.

Puhuttaessa kuorosta yhteisönä, voidaan todeta sen olevan *tavoitteellinen ryhmä*. Kyseiselle ryhmätyypille on ominaista toimia päämäärätietoisesti kohti yhteistä päämäärää, mikä liittii jäseniä jatkuvasti enemmän toisiinsa. Tavotteelliselle ryhmälle, tässä tapauksessa kuorolle, on kaksi olemassaolon perustetta: psykologinen ja sosiaalinen. Psykologinen peruste käsittää yksilön omat tarpeet sekä tavoitteet ja sosiaalinen taas ryhmän yhteisen tavoitteen. Ryhmä ei siis toimi, elleivät nämä molemmat olemassaolon perusteet toteudu. Yleensä yksilö jättää ryhmän, ellei hän koe sen ajavan hänen omia asioitaan tehokkaasti. (Jauhiainen & Eskola, 1994, 52–53.)

Kuoroa tarkastellessa tavoitteellisena ryhmänä voidaan tarkastella keskeistä piirrettä yksilöiden välisestä sopimuksesta, sillä siitä yhteisön toiminnassa on kysymys. Yhteenkuuluvuuden tunne kehittyy konkreettisesti vuorovaikutustoiminnassa sitä mukaa kun tietoisuus yhdistävästä asiasta lisääntyy. Yksilöiden täytyy siis olla samaa mieltä toistensa kanssa yhteisön päämääristä. (Jauhiainen & Eskola, 1994, 46–47.)

”Mitä enemmän yhteisön olemassaolon tarkoitus merkitsee jäsenelle, sitä merkittävämmiksi hän kokee toiset samoin ajattelevat. Ja mitä enemmän ihmiset merkitsevät toisilleen, sitä todennäköisempää on, että he alkavat pitää yhteisön toiminnan tarkoitusta tärkeänä itselleen. Edelleen, mitä merkittävämpinä itselleen he pitävät toisia ja toimintaa, sitä enemmän he pyrkivät vuorovaikutukseen ja yhteistoimintaa.” (Jauhiainen & Eskola, 1994, 47).

Salmenkangas (2010, 15) pohtii kuoroyhteisön tavoitteellisen toiminnan syklistyyttä ja siitä aiheutuvia mahdollisia haasteita kuorotoimintaan sitoutumisessa. Hän kuvailee konserttiin valmistautumista intensiivisenä jaksena, jolloin kaikki jäsenet puhaltavat aktiivisesti yhteen hiileen, mutta konsertin jälkeen jännityksen purkaututtua tavoitteettomuus saa yhteisön jäsenet jäämään kotiin harjoituksista, sillä suuri työ joudutaan aloittamaan uudelleen. Itse huomasin saman ilmiön ollessani kuorossa, jolloin ulkomaanmatkan lähestyessä yllättäen normaalisti passiiviset kuorolaiset ilmestyivät harjoituksiin. Matkojen jälkeen monesti tällainen kuorolainen lopetti harrastuksen, mikä tuntui kuoron aktiivijäsenistä epärealulta.

2.2 Kuoro hyvinvoinnin rakentajana

Kuten jo aiemmin havaittiin, ihmisellä on tarve kuulua johonkin yhteisöön laumahenkisyytensä vuoksi. Sosiaalinen pääoma tuo ihmiselle turvallisuudentunteen ja edistää sekä onnellisuutta, että terveyttä. (Hyypä, 2002, 48.)

Salmenkangas (2010, 71–72) on tutkinut kuoroharrastuksen vaikutuksia kuorolaisten hyvinvointiin ja hänen mukaansa laulaminen on todistettu vaikuttavan fyysiseen ja psyykkiseen terveyteen positiivisesti. Hän kysyi tutkimuksessaan kuorolaisilta, uskovatko he kuorolaulun ja fyysisen terveyden yhteyteen, ja moni vastaajista piti sitä hyvinkin mahdollisena. Salmenkangas toteaa, että mielen voimalla saattaa olla mahdollisuus terveyden kokemiseen, jolloin ihmisen usko kuorolaulun terveydellisiin vaikutuksiin saattaa saada ihmisen tuntemaan itsensä terveemmäksi.

Tutkimuksessaan Salmenkangas (2010, 72) sai selville, että vastaajista suurin osa piti kuoroa pakopaikkana arjesta ja stressistä. Suurin osa oli myös sitä mieltä, että kuoroharjoitusten jälkeen heidän olonsa tuntui tasapainoiselta ja levolliselta, mutta kuitenkin virkistyneeltä, mikä taas oli Salmenkankaan mielestä erittäin oleellinen tulos ihmisen henkisen hyvinvoinnin kannalta.

Salmenkankaan (2010, 72) mukaan kuoroharrastuksen on tieteellisesti todistettu vähentävän stressiä ja tutkimukseen osallistuneet kuorolaiset pitivät tätä merkittävänä tekijänä. Vastaajat

olivat sitä mieltä, että erityisen tärkeää heidän mielestään stressin vähentymisen kannalta olivat alun hengitys- ja rentoutumisharjoitukset, jotka aktivoivat syviä lihaksia.

Salmenkangas (2010, 72–73) sai selville tutkimuksessaan, että kuorolaiset asettivat kuitenkin sosiaalisen ja psyykkisen hyvinvointinsa fyysistä hyvinvointia arvokkaammaksi. Vastanneista suuri osa korosti toisten kuorolaisten antamaa henkistä tukea tärkeäksi. Kaiken kaikkiaan kuorolaiset olivat keskivertosuomalaista tyytyväisempiä elämäänsä ja melko onnellisia, mikä puhuu kuoroharrastuksen puolesta. (Salmenkangas 2010, 73.) Salmenkankaan tutkimus ei kuitenkaan anna vastausta siihen, mikä on syy ja mikä seuraus, eli ovatko kuorolaiset tyytyväisempiä elämäänsä pelkästään sen takia että he laulavat kuorossa, vai onko kuoroon valikoitunut normaalia onnellisempia ihmisiä.

3 NUORUUDEN HAASTEET

Keskityn tutkimuksessani nimenomaan nuorisokuorolaisten kokemuksiin ja tällöin on syytä paneutua kyseiseen kehitysvaiheeseen ihmisen elämässä ja sen sisältämiin ilmiöihin. Mitä kaikkea nuoren kropassa ja mielessä tapahtuu, ja mitkä asiat ovat nuorelle ajankohtaisia? Minkälaisen ihmisen nuorisokuoron johtaja kohtaa työssään?

3.1 Puberteetti ja fyysinen kasvu

Risto Vuorinen (1998, 203) toteaa nuoruuden käynnistyvän koko voimallaan silloin, kun puberteetin, eli murrosiän, fyysiset muutokset tulevat näkyviin. Nurmi (2006, 126) toteaa nuoruusvuosien sisältävän paljon fysiologisia ja hormonaalisia muutoksia, jolloin kehon suhteet muuttuvat ja nuoresta tulee lopulta sukukypsä. Hän kertoo myös poikien testosteroni- ja tyttöjen estrogeenitasojen olevan yhteydessä murrosikäisten ongelmakäyttäytymiseen.

Fysiologiset muutokset vaikuttavat nuoren käsitykseen omasta itsestään, jolloin nuoren minäkuva muuttuu. Ulkoiset muutokset vaikuttavat myös siihen, miten toisten ihmisten käsitys nuoresta muuttuu ja miten he nuorta kohtelevat, mikä jälleen kerran muokkaa nuoren ajatuksia itsestään. Varhain ja myöhään puberteetin kokeneet tytöt ja pojat todennäköisesti saavatkin hyvin erilaisen kohtelun vanhemmilta. (Nurmi ym., 2006, 128.)

3.2 Identiteetti

Onnistuneen nuoruusiän pääsaavutuksena on eheä identiteetti. Identiteetti antaa ihmiselle tunteen omasta minuudestaan, eli kuka hän on. Tähän vaiheeseen kuuluu hyppyjä tuntemattomaan ja eri roolien kokeiluja, jolloin nuori etsii omaa paikkaansa. Identiteetin muodostavat ne minän alueet, jotka liittyvät sosiaalisiin rooleihin ja statuksiin, kuten esimerkiksi kansallisidentiteetti, ammatti-identiteetti ja sukupuoli-identiteetti. (Vuorinen, 1998, 208–209.)

Nuori etsii itseään tosissaan 15–18-vuotiaana. Kaikki nuoren elämässä tapahtuvat asiat, kuten harrastukset, tyttö- tai poikaystävät ja matkustelu vaikuttavat identiteetin muovautumiseen. Välille mahtuu vaikeita kausia, mutta myös elämän parasta aikaa. Onnistumisen tunteet

nuoruusiässä antavat nuorelle uskallusta tarttua haasteisiin, joita hän elämässään tulee siitä eteenpäin kohtaamaan. (Vuorinen, 1998, 218–232.)

3.3 Ajattelun kehitys ja tunnemyrskyt

Nuoren ajattelutaidot kehittyvät huomattavan paljon n. 12-vuoden iässä, mitä Jean Piaget (1896-1980) nimitti *muodollisen ajattelun* vaiheeksi, jolloin ajattelu muuttuu konkreettisesta abstraktiksi ja tulevaisuuteen suuntautuneemmaksi. Tämä vaikuttaa paljon nuoren minäkuvaan ja antaa nuorelle kyvyn rakentaa laajempaa maailmankuvaa sekä ideologiaa. Ajattelun kehityksessä ei ole niinkään kyse tietomäärän tai kokemusten lisääntymisestä, vaan uusien välineiden, eli tässä tapauksessa abstraktin ja loogisen ajattelun, omaksumisesta. (Nurmi ym. 2006, 128–129.)

Ajattelu koostuu koetusta, havainnoista ja elämyksistä, joita ympäristö ja nuoren oma sisäinen maailma tarjoaa hänelle. Ajatteluun vaikuttaa myös erottamattomasti nuoren kokemat tunteet. Sen takia nuori kaipaa jotain sisäisesti puhuttelevaa, joka tarjoaisi hänelle suuren ja arvokkaan elämyksen, mahdollisesti jopa yhteyden johonkin suurempaan. Nuoret kaipaavat suuria tunteita ja suuria kysymyksiä, joita yleensä erilaiset kulttuurin alueet tarjoavat. (Turunen, 2005, 132–134.)

Tunteet muuttuvat nuoruudessa rikkaammiksi sekä hyvässä että pahassa. Turunen (2005, 124–126) toteaa tunteiden sisäistyvän ja avartuvan nuoruudessa, mikä tekee niistä riipaisevamman tuntuisia ja aivan eritavalla henkilökohtaisia. Hänen mukaansa nuoruuteen kuuluu myös aivan erityinen herkkyys jännittämiseen, jolloin ympäristön tulisi olla hienotunteinen ja tietoinen kyseistä tunnetta herättävissä tilanteissa - nuorta ei saisi pakottaa hänelle ylivoimaisiin tehtäviin. Tästä tuli mieleeni, että kuorossa jännitystä aiheuttavissa tilanteissa, kuten esim. konsertteihin solistia valitessa, saakin olla tästä syystä olla erityisen varovainen ja tunnustella valitun nuoren halukkuutta tehtävään.

Turunen (2005,126–128) pohtii kirjassaan myös nuorilla esiintyvää ”*tunnenälkää*”, mikä tarkoittaa nuorten tarvetta hankkia elämyksiä ja merkityksellisyydentunteita erittäin aktiivisesti. Tällainen toiminta saattaa olla hyvin räikeää, tarkoituksenmukaista ja avointa, sillä nuori ei halua elää ”tylsää” elämää.

Lukiessani Turusen kirjoituksia nuorten tarpeista kulttuurielämyksiin, ymmärrän helposti myös kuoroharrastuksen suosion, sillä siellä ihmisen on mahdollista kokea ns. ”korkeampia” elämyksiä, suuria tunteita ja yhteyttä johonkin suurempaan. Kuorossa voidaan kokea jotain selittämättömän hienoa ja abstraktia toisten ihmisten kanssa, mikä tekee siitä erittäin arvokkaan ja hedelmällisen kokemusmaailman. Voisin kuvitella kuoroharrastuksen antavan paljon nuoren ajattelun kehitykselle ja auttavan ”*tunnenälkään*”.

Kun nuoren ajattelu kehittyy, hän alkaa arvioida ympäristöään, mikä tarkoittaa myös sitä, että nuori alkaa kyseenalaistaa asioita. Hän arvostelee ihmisten käyttäytymistä ja erityisesti huomio kiinnittyy aikuisten arvioimiseen – nuori huomaa, etteivät aikuiset ole täydellisiä; he eivät tiedä asioita ja saattavat käyttäytyä typerästi. Monesti nuoren arviointi on vihamielistä, eikä se sisällä paljon myötätuntoa tai ymmärrystä, sillä nuoruuden ehdottomuus, itsekkyyys ja ymmärtämättömyys elämän rajoituksiin eivät anna periksi. (Turunen, 2005, 130–131.) Kuoronjohtaja voi siis joskus saada osakseen kyseenalaistamista ja kovaakin kritiikkiä kuorolaisiltaan. Näissä tilanteissa olisi parasta olla loukkaantumatta itse ja ymmärtää mistä tällainen käytös mahdollisesti juontaa juurensa.

4 KIELTEISET TUNTEET

Tässä luvussa aion tarkastella kielteisiä tunteita ja sitä, miksi ihminen sellaisia kokee. Tällainen tarkastelu auttaa ymmärtämään tunteiden syntymisen taustaa.

4.1 Uhka ja minuuden puolustaminen

Jotta ihminen puolustautuisi, on hänen koettava uhkaa. Puolustautuminen, eli defensiivisesti käyttäytyminen, on inhimillistä ja ihminen pyrkiikin välttämään uhkatilanteita ja niihin läheisesti liittyviä, ihmiselle erittäin vastenmielisiä, tunteita kuten häpeää, ahdistuneisuutta ja merkityksättömyyttä. Ihmisen suurimpia tarpeita on tulla hyväksytyksi ja tuntea olevansa hyvä, joten jos näille kahdelle tarpeelle on olemassa uhka, ihminen puolustautuu joko tiedostaen tai tiedostamatta. (Turunen, 1990, 69, 91–92.)

Defenssit suojelevat kehitystä ja minuutta sekä ympäristön että omien tunteiden uhilta. Nämä puolustusmekanismit sulkevat kokemuksia pois tietoisuudesta ja ihminen yrittääkin vältellä elämässään kipeitä asioita, jotta hänen minuutensa ei kokisi pahoja kolauksia. Toki näitä kolauksia ja ristiriitaisia tilanteita syntyy ihmisen tahtomattaankin, sillä myös sosiaalinen todellisuus muuttuu koko ajan. (Turunen, 1990, 92–93.)

4.2 Defensiiviset tunteet

Defensiiviset eli puolustavat tunteet suojelevat ihmisen minuutta joko tiedostaen tai tiedostamatta. Ihmisellä on kolme perustunnetta, joista ihmisen defensiivisyys nousee; viha, pelko ja kateus. Selviytyvillä ihmisillä on hyvät defenssit, jotka sulkevat heiltä ja heidän käyttäytymisestään pois sellaisen, mitä he eivät kykene kohtaamaan ja mikä aiheuttaisi sen sujuvuudelle häiriöitä (Turunen, 1990, 91, 106).

4.2.1 Viha

Vihalla ihminen puolustaa omaisuuttaan, oikeuksiaan, etujaan ja asemaansa. Vihan energiaa liikkuu myös ihmisen päättäväisesti arvostellessa, tuomitessa ja puolustaessa käsityksiään.

Monesti viha liitetään väkivaltaan, sillä se on vihan näkyvin ja avoimin muoto, toisin sanoen aggressio. (Turunen, 1990, 93–94.)

Ihmisen turvautuessa vihaan, häntä on hankala lähestyä, sillä viha on kehittänyt suojamuurin persoonallisuuden puolustamiseksi. Vihan tehtävä on siis puolustaa minää kokemuksilta, joita se ei jaksa kohdata. On hyvin yksilöllistä, kuinka avoimesti ja herkästi kyseinen defenssi tulee esiin, mutta esimerkiksi paljon hylkäämistä kokeneilla lapsilla viha saattaa ilmetä räikeästi lähestymisyrityksissä. Vihan purkaukset oikein käsittelemällä auttaa ihmistä jäsentämään ja selkiyttämään ristiriitatilanteita. (Turunen, 1990, 96.)

4.2.2 Pelko

Jokainen ihminen pelkää kipua ja ahdistusta, mutta saattaa myös pelätä omaa vihaansa tai kateuttaan toisia ihmisiä kohtaan. Ihminen saattaa siis tukahduttaa omia puolustavia tunteitaan, minkä takia pelko näyttäisikin olevan alkuperäisin defenssi. Pelkoon liittyy aina välttämistä ja pakenemista, minkä tarkoitus on saada pelkoa aiheuttavat ilmiöt pois näkyvistä. Pelko auttaa meitä varautumaan tulevaan, mutta saattaa myös sulkea pois mukavia asioita, kuten esim. matkustelun tai läheisyyden. Ihmiselle ominaisia pelkoja ovat epäonnistumisen, erehtymisen, hallitsemattomuuden tai naurunalaiseksi joutumisen pelot. (Turunen, 1990, 97–98.)

Yksi syvimpiä pelkoja on hylätyksi tulemisen pelko, sillä ihmisellä on suuri tarve tulla hyväksytyksi. Ihmisen epä tietoisuus siitä, otetaanko hänet myönteisesti vastaan, tekee hänestä jännittyneen, mikä on pelon ilmentymä. Jännittäminen aiheuttaa ihmiselle pakenemisen tunteen, mikä taas haittaa harkinta- ja päättelykykyä ja siten altistaa ihmisen sellaisille asioille, joita hän pelkää. Sosiaaliset paineet vaativat ihmistä menestymään ja onnistumaan, mutta myös samalla pelko kykenemättömyydestä suoriutumaan aiheuttavat suuren ristiriidan. (Turunen, 1990, 98–100.)

Pelko on tavallaan ihmisen vaisto omista mahdollisuuksistaan ja kyvyistään eri tilanteissa. Pelon avulla ihminen tekee päätöksiä siitä, mihin hän ryhtyy ja mihin ei. (Turunen, 1990, 100.)

4.2.3 Kateus

Ihmiselle on tärkeintä se, että hänellä on oma paikkansa ja tehtävänsä yhteisössä, joten toisten ihmisten olemassaolo voi tuntua uhkaavalta. Erityisesti ihminen kadehtii sellaista, joka menestyy siinä, mitä hän itse tavoittelee ja arvostaa. Samaa aikaan hän kuitenkin arvostelee ja tuomitsee, mikä kieltää hänen kadehtiman ihmisen arvon, mikä taas palauttaa arvon hänelle itselleen – ihmisen on pidettävä omasta arvostaan kiinni millä hinnalla hyvänsä. Jos ihminen menettää arvonsa, siitä seuraa tarkoituksettomuuden ja tyhjyyden tunne, mitä hän on yrittänyt välttää. Masennus, eli depressio on hyvin yleinen seuraus arvon tuntemisen kadottamisesta.

(Turunen, 1990, 101–102.)

5 KUORONJOHTAJA RYHMÄNOHJAAJANA

Tässä luvussa keskitytään kuoronjohtajuuden eri osa-alueisiin. Kuoronjohtajan paikka on haastava sen vastuullisuuden ja vaatimustason takia, sillä se vaatii luontaista johtajuutta, ihmistuntemusta, musiikin teoreettista tietämystä sekä inspiroivaa luonnetta.

5.1 Mitä kuoronjohtajalta vaaditaan?

Varmastikin ensimmäinen asia, joka tulee mieleen kuoronjohtoa mietittäessä, on itse musiikin konkreettinen johtaminen. Suurin osa kuoronjohtoa käsittelevistä teoksista keskittyykin nimenomaan tekniikkaan. Kuoronjohtajan on osattava kaavat, eli kuoronjohdon tekniikka, ja opeteltava hallitsemaan teoksia niin, että voi itse innostaa kuorolaiset työskentelemään valitsemansa musiikin parissa. Koko ajan kuoronjohtajan on oltava osaamis- ja tietotasollaan kuorolaisia edellä. Kuoronjohtajalta vaaditaan myös hyvää ihmistuntemusta, jotta hän osaa valita teokset vastaamaan kuorolaisten taitotasoa. Pelkkä teoreettinen ote kuoronjohtoon ei kuitenkaan riitä, vaan johtajan pitää panostaa musiikkiin myös tunnetasolla. (Alanne, 1995, 32–33.)

Kuoronjohtajilta vaaditaan musiikillisten taitojen ohella myös jotain sellaista, mikä löytyy persoonasta. Kuoronjohtajalta pitäisi löytyä luontaista johtajuutta, eli kykyä vaikuttaa kuorolaisiin ja valmiutta tehdä itsenäisiä päätöksiä. (Federley, 2001, 133.) Tolonen (1958, 22–23) taas on kuoronjohtoa käsittelevässä teoksessaan maininnut listan kuoronjohtajalta vaadittavista asioista:

”henkinen valppaus, tarmo, itseluottamus, kuuntelemisen ja opettamisen taito --- soittotaito, transponointitaito ja puhtauden kuulemisen taito --- artikuloinnin taito, musiikkianalyysin teoreettinen ja historiallinen tuntemus --- suunnitelmallisuus, innostuneisuus, reippaus, sitkeys, kannustavuus, tunnustuksen antaminen, tason vaatiminen, ihmisten kunnioittaminen”

Kirsti Hämäläinen (1999, 54) on tehnyt opinnäytetyössään listan kouluorkesterinjohtajan ominaisuuksista sekä tietotaidoista, jotka mielestäni ovat hyvin rinnastettavissa kuoronjohtajuuteen. Molemmissa on kyseessä ryhmä ja ryhmällä selkeä johtaja sekä lisäksi

molemmat ryhmät tekevät ohjatusti musiikkia. Toki orkesteri eroaa kuorosta siten, että siinä käytetään instrumentteja äänen sijaan, mutta molempien ryhmien johtajilta vaaditaan kuitenkin samanlaisia taitoja, musikaalisuutta sekä johtajuutta.

KOULUORKESTERIN JOHTAJAN OMINAISUUDET:

1. vuorovaikutuksellisuus, sosiaalisuus ja informatiivisuus
2. välittäminen (empaattisuus) ja oppilaiden huomiointi, kannustavuus
- kyse on siis ennen kaikkea asenteesta
3. luotettavuus
4. hyvä itsetunto, emotionaalinen tasapainoisuus, yksilöllisyys
5. intuitiivisuus ja reflektiivisyys¹⁷
6. laaja-alaisuus ja monipuolisuus
7. omistautuminen ja työstä nauttiminen
8. suunnitelmallisuus, kurinalaisuus ja käytännöllisyys (tehokkuus ja organisointikyky)
9. huumorintajuisuus, mielikuvituksen (luovuus) ja mukaansatempaavuus
10. realismi, kärsivällisyys ja loogisuus

Lisäksi:

- demokraattisuus, reiluus ja auktoriteetti
- sinnikkyys ja rohkeus
- toisen kunnioittaminen
- ennakkoluulottomuus
- aktiivisuus ja ajan seuraaminen (päivittäminen)

Kuva 1. Kuvasta on luettavissa kymmenen Hämmäläisen mielestä tärkeintä orkesterinjohtajan ominaisuutta (Hämmäläinen, 1999, 54). Orkesterinjohtajan ominaisuudet pätevät hyvin myös kuoronjohtajuuteen, sillä johtajan asema on molemmissa ryhmissä samantyyppinen.

KOULUORKESTERIN JOHTAJAN TAIDOT JA TIEDOT:

Ammatilliset:

- orkesterinjohtotekniikka (myös partituuriluku ja -soitto)
- musiikillinen monipuolisuus
- soitintuntemus ja soittotaito
- laaja-alainen tyyllilajien, kulttuurien ja historian tuntemus
- sovitus-, säveltapailu- ja analysointitaito
- yhteissoittokyky ja -kokemus
- luova muusikkous¹⁵ ja musikaalisuus

Kuva 2. Orkesterinjohtajan tietotaitovaatimukset (Hämäläinen, 1999, 52) ovat rinnastettavissa kuoronjohtajuuteen. ”Orkesteri”-sanan tilalta voisi käyttää ”kuoro”-sanaa ja ”Soitin”-sanan tilalta ”laulu”-sanaa.

Nämä edellä mainitut ihanneominaisuudet kuulostavat vaativilta, johon kaikkien en usko pystyvän näiden vaatimusten lukemisen jälkeen. Alanne (1995, 32) on haastatellut kahta kuoronjohtajaa, jotka ovat molemmat myöntäneet oman vastuunsa, millä he tarkoittavat oman epäonnistumisensa vaikuttavan suoraan kuoroon siten, että myös se epäonnistuu. Johtajan on tiedettävä, mitä hän haluaa ja tiedettävä tavat, joilla hän kuoronsa saattaa päämääräänsä.

5.2 Kuoronjohtajien monet tyylit

Johtajat voidaan klassisesti Lippittin ja Whiten (1943) mukaan jakaa autoritaariseen, demokraattiseen ja antaa mennä (”laissez-faire”) – tyyliin tapojen, joilla johtaja järjestää johtamiseensa ja suhtautuu ryhmän jäseniin, perusteella. Autoritaarinen johtaja asettaa itsensä psykologisesti toisten yläpuolelle, pysyy itse erillään ryhmän toiminnasta määräten kuitenkin toimintasuunnitelman ja työtehtävät. (Helkama ym., 1998, 269.) Federley (2001, 136) toteaa kuoron tarvitsevan tällaista johtajuutta jossain määrin, sillä hänen mukaansa musiikillisten asioiden harjoittaminen edellyttää yksinvaltiutta.

”Antaa mennä”-johtaja taas ei huolehdi johtamisesta muuta kuin nimellisesti. Tällaisessa tapauksessa johtaja osallistuu ryhmän toimintaan mahdollisimman vähän ja ryhmä saa siis täysin vapaat kädet. Tällainen johtaja antaa työmateriaalin, muttei osallistu työstämiseen, eikä asioiden kulkuun millään tavalla. (Helkama ym., 1998, 269.) Tällaisen kuoronjohtajan

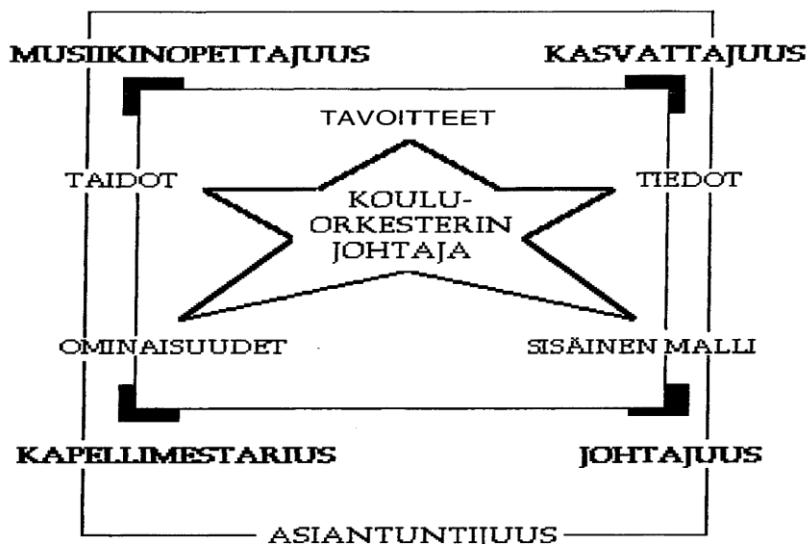
Federley (2001, 136) toteaa olevan täysin kyvytön työhönsä, sillä kuoro kaipaa ohjausta musiikillisissa asioissa.

Demokraattinen johtamistyyli on siis se paras vaihtoehto kaikista kolmesta. Demokraattinen johtaja jakaa johtajuutta ja esiintyy ryhmän tasa-arvoisena jäsenenä, jolloin toimintasuunnitelmasta keskustellaan ryhmässä ja tehdään yhteisiä päätöksiä. Demokraattinen johtaja kannustaa jäseniä osallistumaan keskusteluun ja päätöksentekoon. (Helkama ym., 1998, 269.)

Ideaalitilanne olisi siis se, että kuoronjohtaja olisi autoritaarinen taiteellisissa ja musiikillisissa asioissa, mutta demokraattinen ryhmän johtamisessa. Viime kädessä kuoronjohtajalla on valta päättää asioista.

5.3 Kuoronjohtaja musiikkikasvattajana

Musiikinopettajan ja kuoronjohtajan roolit ovat helposti verrattavissa. Hämäläinen (1999, 47) on tutkimuksessaan selvittänyt kouluorkesterinjohtajan (minkä voi soveltaa myös kuoronjohtajuuteen) ammatinkuvaa seuraavan kuvion avulla:

Kuva 3. Kouluorkesterinjohtajan ammatinkuva (Hämäläinen, 1999, 47).

Kouluorkesterinjohtajuus muodostuu siis sisäisistä ominaisuuksista ja tietotaidoista, joiden kautta pyritään tavoitteisiin. Kouluorkesterinjohtaja on yhtä aikaa kapellimestari, johtaja, musiikinopettaja ja kasvattaja, mitä kaikkea ympäröi asiantuntijuuden kehä. (Hämäläinen, 1999, 47.)

Joka kerta, kun kuoronjohtaja jakaa idean kuorolaistensa kanssa, näyttää miten vaikea kohta kappaleesta lauletaan, kertoo missä kohdissa hengitetään tai kertoo kappaleen kontekstista ja tyylipiirteistä, hän opettaa (Wis, 2007, 69). Johtajan tehtävänä on saada kuorolaiset aistimaan laulun tunne ja ilmapiiri, mikä saavutetaan johtajan kertoessa laulun taustoista, aikakaudesta ja eri elementeistä (Alanne, 1995, 33). Kuoronjohtajan musiikkikasvattajuus ja opettajuus on erottamaton osa hänen rooliaan.

Kuorossa saattaa olla laulajia, jotka eivät välttämättä osaa lukea nuotteja tai tiedä musiikista juurikaan mitään. Koin tällaisen tilanteen ollessani Etelä-Afrikassa opiskelijavaihdossa ja liittymällä yliopiston kuoroon. Kyseisen kuoron kuoronjohtaja käytti paljon aikaa opettaakseen laulajille musiikin perusteita ja teoriaa, sillä suurin osa kuorolaisista ei ymmärtänyt mitään esimerkiksi nuoteista. Kuorossa lauloi pelkästään tummaihoisia eteläafrikkalaisia, jotka kulttuurinsa vuoksi ovat oppineet yleensä laulut korvakuulolta ja suullisena perintönä. Nuotinlukua lähestyttiin solmisaation avulla, jonka kuorolaiset olivat jo oppineet suhteellisen hyvin hallitsemaan. Opettamalla teoriaa kuoronjohtaja halusi tehdä työtään helpommaksi itselleen, ettei hänen tarvitsisi aina opettaa stemmoja kuulonvaraisesti kuorolaisille.

5.4 Kuoronjohtajan luonne ja sosiaaliset taidot

Ihmisen luonne ei ole mitään sellaista, jonka voisi kytkeä päälle tai pois. Persoonaa on tekojen, ihmissuhteiden ja ymmärtämisen lähde, joka vaikuttaa olemiseemme jokaisella askeleella. Kuoronjohtaja tuo työhönsä, ei enempää eikä vähempää, oman persoonansa. (Wis, 2007, 143–144.)

Hämäläinen (1999, 74) korostaa tutkimuksessaan temperamentin sekä musikaalisuuden olevan yksilön synnynnäisiä ominaisuuksia, jotka heijastuvat kapellimestarin (joka on helposti rinnastettavissa myös kuoronjohtajan) työskentelyyn tehden siitä omalaatuista,

persoonallista ja ainutkertaista. Hän kuitenkin korostaa sitä, että orkesterinjohtajan tulisi tutustua temperamenttiinsa, jotta sen hallitseminen ja muokkaaminen olisi mahdollista.

Kuoronjohtaja valitsee kuoroonsa laulajat, ohjelmiston, luo kuorolle organisaation sekä lopulta koko kuoron profiilin, eli kuoronjohtajan vaikutus ulottuu myös muihinkin asioihin kuin pelkästään kuoron harjoittamiseen ja johtamiseen. Kuoronjohtajan on osattava motivoida kuorolaisia ja hänen henkisestä voimastaan riippuu kyky yllyttää ihmisiä tekemään parhaansa. Salaisuus piileekin kuoronjohtajan kyvyssä vaikuttaa psykologisesti toisiin ihmisiin. (Pohjola, 1992, 217–224.)

Kuoronjohtajalta toivotaan heittäytymiskykyä, innostuneisuutta, uteliaisuutta, estottomuutta ja kokeilunhalua, eli rohkeutta laittaa itsensä likoon. Tulemalla omien turvallisten rajojen ulkopuolelle kuoronjohtaja näyttää hyvää esimerkkiä kuorolaisilleen ja inspiroi näitä ylittämään omia rajojaan sekä yrittämään parhaansa. Kuoronjohtajalla tulisi olla rohkeutta nähdä ja toteuttaa asioita uudella tavalla, sillä käyttökelpoisia tapoja maailmasta löytyy useita. (Federley, 2001, 147–149.)

Federleyn (2001, 144–146) tutkimuksessa esiin nousi kuoronjohtajan sosiaalisten taitojen tärkeys. Kuoronjohtajuus edellyttää tilanneherkkyyttä ja ihmistuntemusta, jolloin. Tutkimuksen yksi koehenkilö painotti kuoronjohtajan kykyä kuunnella kuorolaisia ja sitä, että kuoronjohtaja pystyisi myös olemaan ajamatta pelkästään omia ajatuksiaan läpi. Empatiakyky, eli toisen asemaan asettumisen kyky, onkin yksi kuoronjohtajan tärkeimmistä sosiaalisista taidoista, sillä sen avulla hän kykenee tunnistamaan kuorolaisten hänelle lähettämiä viestejä ja toimimaan niiden edellyttämällä tavalla. Kuoronjohtajan olisi hyvä solmia henkilökohtainen suhde jokaiseen kuorolaiseen, mikä taas edesauttaa hyvän ilmapiirin syntymiseen.

6 PÄÄTÄNTÖ

Nuorisokuoron johtaja törmää työssään valtavaan määrään erilaisia vaatimuksia sekä elämässään myrskyisässä vaiheessa oleviin laulajiin. Laulajat taas joutuvat tulemaan toimeen toistensa ja johtajan persoonallisuuden ja vaatimusten kanssa muutosten myllertäessä heidän mielissään ja kehoissaan. Aina kun ihmiset ovat toistensa kanssa tekemisissä, ongelmilta ja ristiriitatilanteilta on kenenkään hankala välttyä. Kahden eri taustoista tulevan henkilön päämäärät voivat olla täysin erilaiset ja niihin pyrkiessään he joutuvat törmäyskurssille.

Tutkimuksesta teki hankalan lähteiden niukkuus. En löytänyt mistään lähdettä, joka olisi vastannut edes mutkan kautta kuorolaisten kielteisiin kokemuksiin kuoronjohtajan toiminnasta. Jouduin siis tekemään omia päättelyitäni ja pohtimaan mahdollisia tuloksia keräämäni teoriapohjan perusteella. Laadullisessa tutkimuksessa tutkijan onkin hyvä tiedostaa oma vaikutuksensa tutkimuksen kulkuun ja mahdollisiin tuloksiin. (Eskola & Suoranta, 1998, 211–214.) Tutkimusta olisi helpottanut suuresti empiirinen tutkimus sillä silloin minulle olisi ollut jotain konkreettista ja suoraan aihetta vastaavaa materiaalia. Olen koonnut seuraavaksi mahdollisia syitä negatiivisille kokemuksille nuorisokuoroissa teoriapohjan perusteella.

Kielteisissä ja epämieluisissa kokemuksissa on kyse uhan kokemisesta omaa minuutta vastaan. Tällöin ihminen käyttää joko tiedostaen tai tiedostamatta defensejään, eli vihaa, pelkoa tai kateutta, jotka auttavat ihmisen minuutta säilymään mahdollisimman kolhuitta vaikeista tilanteista. (Turunen, 1990, 69, 91–92.) Nuorisokuoroissa varmasti näkyvin ja konkreettisin defensiivinen toiminta on kuorosta pois jättäytyminen, eli tilanteesta ”pakeneminen”. Näissä tapauksissa voisin kuvitella syynä olevan sopeutumattomuus erittäin tiiviiseen ja sisäänpäin kääntyneeseen yhteisöön tai erimielisyydet kuoronjohtajan kanssa.

Kuorolaisten teini-ikä antaa oman mausteensa sekä laulajille itselleen, että kuoronjohtajalle. Nuoruuteen kuuluu haasteellisia asioita, kuten esim. identiteetin etsintä ja oman ajattelun kehitys, mikä saattaa näkyä laulajatovereiden ja aikuisten toiminnan kriittisenäkin arvosteluna. (Turunen, 2005, 130–131.)

On selvää, että kuoronjohtajalla on suurin vastuu kuoron pyörittämisessä, sillä hän harjoituttaa kuoroa, valitsee ohjelmiston ja muokkaa kuorosta omannäköisensä. Jos kuoronjohtaja on epäpätevä, seuraa todennäköisesti suuria ongelmia koko kuorolle. Kuorolaiset eivät halua nähdä epävarmaa ja osaamatonta ”laissez-faire”-johtajaa, vaan hyvin harjoituksiin valmistautuneen, tietävän ja sosiaalisesti taitavan inspiroijan, jolle kuorolla on merkitystä ja joka haluaa viedä kuoron määrätietoisesti aivan uudelle tasolle.

Kuorossa vallitsee kuorokuri ja kuorolaisten tulisi taipua kuoronjohtajan ja kuoron esittämiin vaatimuksiin, jotta kuoro pysyisi yhtenäisenä ja jotta kehitystä tapahtuisi. Ohjelmistoa tulee opetella ulkoa, harjoituksissa tulee käydä ja kuoroon tulee sitoutua, vaikka aina oma jaksamistaso ei olisikaan mitä parhain. Kuoronjohtajalle on varmasti erittäin hankala paikka, jos kuorolaiset eivät panosta harrastukseen sen vaatimalla tavalla. Kehitys jämähtää paikalleen jos ihmisiä esimerkiksi puuttuu jatkuvasti harjoituksista tai jos he eivät ole opetelleet sanoja tai stemmoja kappaleisiin, mikä taas vie motivaatiota sitoutuneilta kuorolaisilta.

Aion jatkaa samasta aiheesta pro graduuni yhteistyössä opiskelijatoverini kanssa, jolloin tällainen kysely on mahdollista tehdä. Alun perin olin suunnitellut haastattelevani pilotin tähän tutkimukseen, mutta totesin kandin laajenevan liian suureksi ja tämän takia tein pelkästään teoriapohjaa tulevalle gradulle. Yhteistyönä mahdollisesti tehtävä pro gradu tulisi keskittymään kielteisiin kokemuksiin nuorisokuoroissa huomioiden kuorolaisten sisäiset kokemukset, kuoronjohtajan ja kuoron väliset kokemukset sekä lisäksi musiikilliset kielteiset kokemukset. Pro gradussamme tulemme haastattelemaan nuorisokuorolaisia ja kuoronjohtajia tutkimukseemme todennäköisesti teemahaastattelun avulla. *Teemahaastattelu*, eli *puolistrukturoitu haastattelu* korostaa haastateltavien elämysmaailmaa ja heidän määritelmiään tilanteista. Teemahaastattelu kertoo haastattelusta oleellisimman siten, että yksityiskohtaisia kysymyksiä ei ole, vaan haastattelu etenee teemojen mukaan, jolloin haastateltavan ääni tulee paremmin kuuluviin. Teemahaastattelu huomioi ihmisten tulkinnat asioista ja merkityksien synnyn vuorovaikutuksessa. (Hirsjärvi & Hurme 2000, 47–48.)

Teemahaastattelussa kysymysten tulisi pohjautua teoriasta ja tutkimustiedosta nousseisiin ja hahmottuneisiin ilmiöihin ja peruskäsitteisiin. Kysymykset eivät siis ole yksityiskohtaisia, vaan perustuvat teoreettisten pääkäsitteiden alakäsitteisiin tai – luokkiin, joista muodostuu

haastattelun teema-alueet. Teema-alueiden tulisi olla niin väljiä, etteivät ne sido tai ohjaile haastateltavaa tutkijan haluamaan suuntaan, vaan paljastaisivat mahdollisimman hyvin tutkittavan ilmiön moninaisuuden. (Hirsjärvi & Hurme 2000, 66–67.)

Kandidaatintyöni tarkoituksena olikin kerätä hyvä teoriapohja pro gradua varten, jotta aiheesta olisi helppo jatkaa eteenpäin. Luulen, että suurin haaste jatkotutkimuksessa tulee olemaan haastateltavien löytäminen, sillä uskon ettei kovinkaan moni ole valmis nimettömänäkään puhumaan näin arasta aiheesta. Toivottavasti epäilykseni osoittautuvat vääriksi.

7 LÄHTEET

- Eskola, J. & Suoranta, J. (1998). *Johdatus laadulliseen tutkimukseen*. Jyväskylä: Vastapaino
- Federley, A. (2001). *Ryhmä kuoroilmaisun rakentajana ”Että sais mahdollisimman paljon ryhmästä irti yhdessä”*. Jyväskylän yliopisto. Opettajankoulutuslaitos ja musiikkitieteen laitos. Pro gradu.
- Helkama, K., Myllyniemi, R., Liebkind, K. (1998). *Johdatus sosiaalipsykologiaan*. Helsinki: Edita.
- Hirsjärvi, S. & Hurme, H. (2000). *Tutkimushaastattelu – teemahaastattelun teoria ja käytäntö*. Helsinki: Yliopistopaino.
- Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. (1997). *Tutki ja kirjoita*. Helsinki: Kirjayhtymä.
- Hyypä, M. T. (2002a). *Elinvoimaa yhteisöstä: sosiaalinen pääoma ja terveys*. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Hyypä, M. T. (2002b). Kuorossa elämä pitenee. Teoksessa Ruuskanen, P. (toim.) *Sosiaalinen pääoma ja hyvinvointi: näkökulmia sosiaali- ja terveysaloille*. Keuruu: PS-kustannus. 28–59.
- Hämäläinen, K. (1999). *Musiikinopettaja kapellimestarina : kouluorkesterinjohdon ilmiö- ja toimintakenttää erityisesti asiantuntijuuden rakentumisen perspektiivistä orientoiva käsitteellinen selvitys*. Jyväskylän yliopisto. Musiikkitieteen laitos. Pro gradu.
- Järviluoma, H. (toim.) (1995). *Musiikimaailmoja ja äänimaisemia: Virtain kuulokulma*. Tampere: Tampereen yliopisto.

Lehtonen, H. (1990). *Yhteisö*. Jyväskylä: Vastapaino.

Nurmi, J.E., Ahonen, T., Lyytinen, H., Lyytinen, P., Pulkkinen, L., Ruoppila, I. (2006).
Ihmisen psykologinen kehitys. Helsinki: WSOY.

Pohjola, E. (1992). *Tapiola Sound*. Porvoo: WSOY.

Salmenkangas, J. (2010). *Kuoro hyvinvoinnin rakentajana – tapaustutkimus Jyväskylän Musica-kuorosta*. Jyväskylän yliopisto. Musiikkikasvatus. Pro gradu.

Sulasol (Suomen Laulajain ja Soittajain Liitto r.y.), (2011). [WWW-dokumentti].
<<http://www.sulasol.fi/kuorotietoa/>> (Viitattu 26.2.2011)

Tolonen, J. (1958). Kuoronjohtajan tiedoista ja taidoista. Teoksessa Hela, M., Sonninen, A.,
Korte, O., Vainio, Y., Sarmanto, A. *Kuorolaulun käsikirja*. Helsinki: Otava. 22–25.

Turunen, K. E. (1990). *Ihmisen ymmärtäminen*. Jyväskylä: Atena Kustannus Oy.

Turunen, K., E. (2005). *Ikävaiheiden kriisit*. Jyväskylä: Atena Kustannus Oy.

Vuorinen, R. (1998). *Minän synty ja kehitys*. Porvoo: WSOY.

Wis, R. M. (2007). *The conductor as leader : principles of leadership applied to life on the podium*. Chicago: GIA Publications.